

Maskun rakennus- ja ympäristölautakunta
Mynämäen tekninen lautakunta
Nousiaisten tekninen lautakunta
Ruskon rakennus- ja ympäristölautakunta

Masku, Mynämäki, Nousiainen ja Rusko
Ympäristönsuojelun valvonta-
suunnitelma 2022-2026

Sisällysluettelo

1.	Valvontasuunnitelma ja sen tavoitteet	3
2.	Valvontaohjelma.....	4
3.	Toimialueen ympäristö.....	4
3.1	Pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot.....	4
	Jätelain § 100 ja § 124 kohteet.....	5
4.	Valvonnan tavoitteet	5
5.	Valvonnan voimavarat ja henkilöstöresurssit	6
5.1	Henkilöstöresurssit	6
6.	Yhteistyö muiden viranomaisten kanssa	6
7.	Valvonnan maksullisuus	6
8.	Ympäristönsuojelulain valvonta	7
8.1	Ympäristöluovallisten, ilmoituksenvaraisen ja rekisteröitävien toimintojen valvonta	7
8.1.1	Valvonnan riskiperusteinen kohdentaminen	7
9.	Valvonnan toteuttaminen	8
9.1	Yleistä tarkastuksista	8
9.2	Suunnitelmalliset tarkastukset	9
9.3	Akuutit valvontatarkastukset	10
9.4	Muut valvontatavat	10
	Vuosiraporttien tarkastaminen	11
	Suunnitelmien ja selvitysten hyväksyminen.....	11
	Projektiluontoinen valvonta	11
	Valitukset.....	11
10.	Riskinarviointi	11
11	Tietojärjestelmät	12

1. Valvontasuunnitelma ja sen tavoitteet

Maskun, Mynämäen, Nousiaisten ja Ruskon kuntien ympäristönsuojelu on sovittu hoidettavan yhteisesti. Jokaisella kunnalla on oma ympäristönsuojeluviranomaisena toimiva lautakuntansa, Maskussa ja Ruskolla rakennus- ja ympäristölautakunta ja Mynämäellä ja Nousiaisissa tekninen lautakunta. Lautakuntien alaisuudessa toimii viranhaltijat, joille lautakunnat ovat delegoinut valtaansa monissa ympäristönsuojeluun liittyvissä lupa- ja valvonta-asioissa.

Ympäristönsuojelun valvonnasta säädetään ympäristönsuojelulaissa (527/2014) sekä ympäristönsuojeluasetuksessa (713/2014). Valvontasuunnitelmassa on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Suunnitelmassa on kuvattava valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet ja valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Valvontaviranomaisen on valvonta järjestettävä niin, että se on laadukasta, säännöllistä ja tehokasta, ja että se perustuu ympäristöriskien arviointiin. Valvontaviranomainen voi asettaa tehtävät tärkeysjärjestykseen, jos se on välttämätöntä tehtävien hoitamiseksi asianmukaisesti.

Jätelain (646/2011) 124 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava 100 §:ssä tarkoitettujen jätteen ammattimaisen keräyksen valvontaa varten suunnitelma. Suunnitelman tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista.

Ympäristönsuojeluun liittyvän valvonnan tavoitteena on ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen, terveellisen ja viihtyisän sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoisen ympäristön turvaaminen, jätteiden synnyn ja haitallisten vaikutusten ehkäiseminen sekä luonnonvarojen kestävä käytön edistäminen. Valvonnalla ja tarkastuksilla välitetään tietoa lainsäädännön vaatimuksista, parhaasta käytökelpoisesta tekniikasta ja ympäristön kannalta parhaasta käytännöstä.

Ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävät voidaan jakaa luonteeltaan neljään eri kokonaisuuteen: Erityistehtäviä ovat kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle erityislainsäädännössä määrätyt tehtävät eli ympäristönsuojelu-, jäte-, vesi-, vesihuolto-, maa-aines-, maastoliikenne- ja vesiliikennelaeissa säädettyjen päätös- ja lupa-asoiden valmistelu, lupien ja päätösten valvonta sekä muu valvonta (yleinen laillisuusvalvonta). Yleistehtäviä ovat ympäristönsuojelun suunnittelu ja kehittäminen eli ympäristön tilan seuranta, ympäristönsuojelun yleinen ohjaus, neuvonta ja tiedotus, osallistuminen kaavojen valmisteluun, lausunnot muille viranomaisille (esim. kaavoitus, valtion ympäristöluvut) sekä yhteistyötehtävät eri viranomaisten ja yhteisöjen kanssa. Muut tehtävät ovat ympäristönsuojeluun liittyviä tai sitä sivuavia tehtäviä, jotka voidaan hoitaa samassa toimielimessä kuin ympäristönsuojelutehtävät. Tällaisia tehtäviä ovat muun muassa toimiminen leirintäalue-, rakennusvalvonta- ja terveydensuojeluviranomaisena, kaavoitus, tekninen toimi (tai osia sen tehtävistä) sekä kunnalle kuuluvat jätehuollon järjestämisen viranomaistehtävät. Hallintotehtäviä ovat kunnan yleishallintoon liittyvät tehtävät, kuten talous- ja henkilöstöasiat.

Valvontasuunnitelmaan on pyritty kokoamaan ympäristönsuojeluviranomaisen koko valvonnan työkenttä, joka on laajempi kuin pelkkä luvanvaraisten ja rekisteröityjen toimintojen säännöllinen valvonta. Laajempi valvontasuunnitelma edesauttaa käytettävissä olevien valvontaresurssien oikein kohdentamista ja varmistaa, että kaikki valvontatarpeet on tunnistettu.

Valvontasuunnitelma on tarkistettava säännöllisesti. Yhteistyökuntien ympäristönsuojelun käytössä on ollut kunnittaiset valvontasuunnitelmat ja -ohjelmat vuosille 2017-2021. Valvontasuunnitelmien toteutumista on arvioitu vuosittain tehdyllä toteuman vuosiyhteenvedolla.

Valvontasuunnitelman hyväksyminen ei lain mukaan edellytä hallintopäätöstä. Valvontasuunnitelma on viety yhteistyökuntien lautakuntiin tiedoksi.

2. Valvontaohjelma

Tarkemmin ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastukset ja muu säännöllinen valvonta kuvataan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen vuosittain laatimassa valvontaohjelmassa. Yksityiskohtainen valvontaohjelma ei ole julkinen, mutta toiminnanharjoittajalla on oikeus saada tietää kohteensa valvontaluokka ja perusteet sen määräytymiselle. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisten ja rekisteröityjen toimintojen määräaikaistarkastuksista ja muusta valvontaohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta.

3. Toimialueen ympäristö

Valvontasuunnitelma kattaa Mynämäen isännöimän ympäristönsuojelun yhteistyöalueen kunnat eli Maskun, Mynämäen, Nousiaisten ja Ruskon. Ympäristönsuojelun yhteistyöalueella asuu yhteensä noin 28 000 asukasta (Masku, Mynämäki, Nousiainen, Rusko). Alueella on kuntakeskuksia ja muita taajamia, muutoin alue on maa- ja metsätalousvaltaista haja-asutusaluetta.

Yhteistyöalueella on monipuolisesti erilaisia lupia, ilmoituksen varaisia ja rekisteröitäviä toimijoita, jotka kuuluvat säännöllisen valvonnan piiriin. Suurin osa ympäristöä kuormittavista toiminnoista koskevat maataloutta, maa-ainesten ottoa tai jätteenkäsittelyä sekä jakeluasemia. Alueella on myös useita ampumaratoja.

Ympäristövaikutuksille herkkiä alueita ovat taajamien asutusalueiden lisäksi lukuisat pohjavesialueet, vesistöjen ranta-alueet sekä luonnonsuojelualueet.

3.1 Pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot

Ympäristönsuojelun yhteistyöalueella on yhteensä 137 kpl ympäristöluvallisia, ilmoituksenvaraisia tai rekisteröityjä toimintoja. Niistä 26 kpl on aluehallintoviraston ympäristöluvalla toimivia ja niitä valvoo Varsianis-Suomen Ely-keskus. Toimintojen sijoittuminen kuntiin on esitetty taulukoissa 1 ja 2.

Taulukko 1: Varsinais-Suomen Ely-keskuksen valvomat laitokset kunnittain ja toimialoittain

Toimiala	Masku	Mynämäki	Nousiainen	Rusko	Yhteensä
Metalliteollisuus	1				1
Kemianteollisuus		1			1
Eläinsuoja	8	4	2	3	17
Rehutehdas		1			1
Lannoitetehdas		1			1
Turvetuotanto		4			4
Jätteenkäsittely		1		1	2
Lentoasema				1	1
Yhteensä	9	12	2	5	28

Taulukko 2: kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvomat laitokset kunnittain ja toimialoittain

Toimiala	Masku	Mynämäki	Nousiainen	Rusko	Yhteensä
Energiantuotanto	1	2			3
Jakeluasema	3	6	1	2	12

Orgaanisia liuottimia käytävä toiminta	1	1		1	3
Maa-ainesten otto	2	11	3	5	21
Mineraalituotteiden valmistus	1			2	3
Eläinsuoja	9	33	10	2	54
Jätteen käsittely		2	2	6	10
Autopurkamo			3		3
Ampumarata		3	1	2	6
Krematorio		1			1
Asfalttiasema				1	1
Kemiallinen pesula		1			1
Yhteensä	17	60	20	21	118

Jätelain § 100 ja § 124 kohteet

Jätelain säännöllisen valvontavelvollisuuden piiriin kuuluvat myös muut kuin ympäristöluvanvaraiset toiminnot. Luvanvaraisten toimintojen osalta jätelakiä valvotaan osana ympäristöluvan tai maa-aineluvan valvontaa.

Jätelain 100 § mukaan sen, joka aikoo harjoittaa jätteen ammattimaista keräystä, on tehtävä ilmoitus jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten sen kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Näiden toimijoiden valvonta on paperivalvontaa. Kun rekisteri-ilmoitus tulee, niin se käsitellään

Tietojen kerääminen § 124 vaarallista jätettä tuottavista toiminnoista aloitetaan 2022. Niitä tarkastetaan projektiluontoisesti. Tarkastettavat toiminnot valitaan otannalla. Otanta voidaan kohdistaa myös tietyn toimialan kohteisiin tai tiettyyn alueeseen.

4. Valvonnan tavoitteet

Valvonnan tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta ja sen tulee perustua ympäristöriskien arviointiin. Tavoitteena on resurssitehokas ympäristövalvonta, jossa valvonta kohdentuu ensisijaisesti riskiperusteisesti ympäristövaikutuksiltaan merkittävimpiin ja riskeiltään suurimpiin kohteisiin.

Laitosten säännöllinen valvonta on vuosia jatkuvaa, pitkäjänteistä työtä. Toiminnanharjoittajan ja valvontaviranomaisen välille syntyvä säännöllinen yhteydenpito edesauttaa ympäristönsuojelun kannalta parhaan toimintatavan tavoitteen toteutumista. Kun yhteydenpito on säännöllistä, myös ympäristöluvan muutostarpeet tulevat ajoissa esille, lupahakemukset saadaan ajoissa vireille, eikä lupien käsittely viivästyä rakennus- tai muiden suunnitelmien toteuttamista. Toiminnanharjoittajan on myös helpompi lähestyä viranomaista tarvitessaan tietoa ja ohjeita esim. muuttuvien ympäristösäädösten ja -vaatimusten tulkitsemiseen.

Ympäristönsuojelulaki mahdollistaa valvontatehtävien asettamisen tärkeysjärjestykseen, jos se on välttämättömä niiden asianmukaiseksi hoitamiseksi. Valvontasuunnitelmassa tehtävien priorisointi tehdään näkyväksi.

5. Valvonnan voimavarat ja henkilöstöresurssit

5.1 Henkilöstöresurssit

Vuoden 2019 alusta alkaen Mynämäen kunta on hoitanut myös Maskun, Nousiaisten ja Ruskon ympäristönsuojelun. Jokaisella kunnalla on oma ympäristönsuojeluviranomaisena toimiva lautakunta. Mynämäen kunnan alaisuudessa toimii kaksi ympäristösihteeriä. Vuosittaisten kustannusten jako perustuu 80 % asukaslu-kuun ja 20 % suoriteosuuteen.

Resurssi	osuus	htv	htp (1 htv=220 htp)
Masku	33,8 %	0,68 htv	149 htp
Mynämäki	27,2 %	0,54 htv	120 htp
Nousiainen	18,5 %	0,37 htv	81 htp
Rusko	20,5 %	0,41 htv	90 htp
Yhteensä	100 %	2 htv	440 htp

Taulukko 3. Ympäristönsuojelun käytettävissä oleva resurssi kunnittain henkilötyövuosina ja henkilötyötunteina.

6. Yhteistyö muiden viranomaisten kanssa

Valvonnassa tehdään yhteistyötä ympäristöterveydenhuollon, rakennusvalvonnan, pelastusviranomaisen ja eläinsuojien osalta myös eläinsuojeluviranomaisten kanssa. Yhteistyötä tehdään mm. jakamalla tietoa ja käymällä yhteisillä tarkastuksilla. Joskus kohteissa on eri viranomaisten toimivaltaan kuuluvia tarkastettavia asioita tai puutteita ja silloin yhteistarkastus on tehokkain valvontakeino. Myös uusia valvontakohteita voi löytyä muiden viranomaisten tekemien tarkastusten kautta. Poliisille ilmoitetaan sellaiset lainrikkomukset, joissa on selkeästi kyse piittaamattomuudesta.

7. Valvonnan maksullisuus

Ympäristölupa- ja ilmoitusvelvollisten ja rekisteröityjen toimintojen suunnitelmallisesta valvonnasta peritään maksua, jolla on tarkoitus kattaa osa valvonnasta aiheutuvista kustannuksista. Ympäristönsuojeluviranomaisen maksut perustuvat kunnanvaltuustojen vahvistamiin ympäristönsuojeluviranomaisen taksoihin.

Ympäristönsuojelulain 205 §:n 2 momentin mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun valvontaohjelmassa esitetyistä toimenpiteistä. Maksua voidaan periä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontavastuulle kuuluvien rekisteröitävien, yleiseen ilmoitusmenettelyyn kuuluvien sekä luvanvaraisten toimintojen valvonnasta, joka on esitetty valvontasuunnitelmassa. Maksullisia voivat olla määräaikaistarkastusten lisäksi mm. vuosiraporttien ja tarkkailutulosten tarkastaminen.

Valvontamaksua voidaan periä myös onnettomuus-, haitta-, ja rikkomustilanteiden valvontatarkastuksista. Maksullisia ovat tällöin tarkastukset, jotka johtavat kehotuksen antamiseen sekä kehotuksen (YSL 179 §), hallintopakkomääräyksen (YSL 175, 176 §) tai keskeytyksen (YSL 181 §) noudattamisen valvomiseksi tarpeellisista tarkastuksista tai muista toimenpiteistä. Tältä osin maksullisuus koskee kaikkea toimintaa.

Jätelain 44 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksuja valvontasuunnitelman mukaista rekisteröidyn jätteen keräyksen tai jätteiden kansainvälisten siirtojen valvomiseksi tehdyistä määräaikaistarkastuksista ja muista valvontatoimista. Valvontamaksua voidaan myös periä tarkastuksista ja

muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen roskaantuneen alueen siivoamista koskevan määräyksen (JL 75 §), yksittäisen määräyksen (125 §) tai rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemiseksi annettavan määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi.

Maa-aineslain valvonnasta peritään vuotuista valvontamaksua, joka perustuu vuotuisen ottomäärään ja ottoalueen pinta-alaan. Maksua peritään tämän lisäksi suunnitelmallisesta valvonnasta poikkeavista valvontatarpeista kuten vakuuksiin liittyvistä muutoksista sekä pakkokeinopäätöksistä.

Lupa-asioihin ja muihin asioihin liittyvä neuvonta on maksutonta.

8. Ympäristönsuojelulain valvonta

8.1 Ympäristöluvallisten, ilmoituksenvaraisen ja rekisteröitävien toimintojen valvonta

Laitosten tarkastaminen on tärkein valvontakeino. Säännölliseen valvontaa kuuluvat toiminnan aloittamis- tarkastuksen ja suunniteltujen määräaikaistarkastusten lisäksi luvassa määrättyjen selvitysten, vuosiraporttien ja tarkkailutulosten tarkastaminen. Säännöllinen valvonta toteutetaan valvontaohjelman mukaisesti ja se on maksullista.

Toiminnanharjoittajalla on velvollisuus ilmoittaa valvontaviranomaiselle poikkeuksellisista tilanteista. Asian selvittämiseksi on ilmoituksen johdosta usein tarpeen tehdä tarkastuksia. Toimintojen valvontaa tehdään myös saatujen toimenpidepyyntöjen ja mahdollisten kirjallisten vireillepanojen johdosta. Valvontaa voidaan toteuttaa myös erilaisina valvontaprojekteina.

Tarkastustiheys määräytyy riskiarvioinnin perusteella annetun valvontaluokan mukaan. Valvontaohjelmaa laadittaessa ensimmäinen määräaikaistarkastuksen ajankohta on määriteltävä valvontaluokan ja edellisen tarkastuksen ajankohdan perusteella. Uudella toiminnalla tarkastusvälin laskenta aloitetaan toiminnan aloittamiseen tai luvan kirjoittamiseen liittyvästä tarkastuksesta. Tarkastuksen ajankohdan määrittämisessä on lisäksi otettu huomioon laitoksen luvan muuttamistarpeen arvioinnin ajankohta, joka on tehtävä viimeistään vuoden kuluessa lupamääräysten tarkistamispäivämäärästä.

8.1.1 Valvonnan riskiperusteinen kohdentaminen

Valvonta kohdistetaan laitospäiväkohtaisen riskinarvioinnin perusteella. Jokaisen kohteen osalta arvioidaan sijainti- ja toimintariskit sekä valvontahistorian vaikutus valvonnan tarpeeseen. Uusien toimintojen osalta riskinarviointi tehdään luvan myöntämisen tai toiminnan ilmoituksen käsittelyn jälkeen tai toiminnan rekisteröinnin yhteydessä.

Ensin arvioidaan riskin olemassaolo. Riskit liittyvät sijaintiin, toimintaan tai ne on tunnistettu valvontahistorian perusteella. Riskeille annetaan pisteitä seuraavasti.

Sijaintiriski

- alle 100 metrin etäisyydellä naapureita, 3 p.
- alle 300 metrin etäisyydellä naapureita, 1 p.
- vaikutuspiirissä olevat muut herkäät kohteet (koulut, sairaalat, luonnonsuojelu- ja virkistysalueet), 5 p.
- sijainti pohjavesialueella, 5 p.
- sijainti vesistön ranta-alueella, 3 p.

Toimintariski, 0 = ei riskiä, 1 = pieni, 3 = kohtalainen, 5 = suuri

- roskaantuminen ja epäsiisteys
- meluhaitta
- pöly-, savut- tai hajuhaitta
- maaperän pilaantuminen
- ravinnepestöt
- vaaralliset jätteet

Valvontahistoria, 0 = ei puutteita / ilmoituksia, 3 = puutteita / yksittäisiä ilmoituksia, 5 = huomattavia puutteita / useita ilmoituksia

- tarkkailun tulokset
- aiemmin havaitut puutteet ja riskit
- tapahtuneet onnettomuudet ja poikkeustilanteet
- vuosiraportointivelvoite ja sen täyttäminen
- toiminnasta ilmoitetut haitat

Samaa riskilistausta sovelletaan kaikkiin ympäristöluvanvaraisiin, ilmoituksenvaraisiin ja rekisteröitäviin toimintoihin. Pisteet lasketaan yhteen. Kokonaisriskipisteet määrittävät toiminnan valvontaluokan.

Valvontaluokkia on viisi.

Valvontaluokka	Tarkastustiheys	Kokonaisriskipisteet
I	Vuosittain	Yli 25
II	3 vuoden välein	20 - 24
III	5 vuoden välein	13 - 19
IV	8 - 10 vuoden välein	1 - 12
V	Tarvittaessa	

Valvontakohteet on jaettu riskinarvion perusteella neljään valvontaluokkaan, joista jokaiselle on määritetty oma tarkastustiheys. Viidenteen valvontaluokkaan merkitään vain ajoittain toiminnassa olevat toiminnot. Tähän luokkaan on määritelty esimerkiksi siirrettävät asfalttiasemat.

Riskinarviointi pyritään päivittämään toimintojen osalta säännöllisesti määräaikaistarkastusten yhteydessä. Riskinarviointia voidaan päivittää tarvittaessa muutenkin, mikäli tietoon tulee seikkoja, jotka olennaisesti vaikuttavat toiminnasta aiheutuvaan riskiin. Riskinarvioinnin säännöllinen päivittäminen on tarpeen, koska tehtyjen korjauksien, toimintatapojen muutosten tai laitoksen ympäristössä tapahtuneiden muutosten seurauksena riskit voivat muuttua. Valvontaluokan tarkastamisen perusteet ja uusi valvontaluokka kirjataan tarkastusmuistioon ja valvontaohjelmaan.

9. Valvonnan toteuttaminen

9.1 Yleistä tarkastuksista

Ympäristönsuojeluviranomaisella tai sen määräämällä viranhaltijalla on oikeus saada tarpeellisia tietoja toiminnanharjoittajalta, tehdä tarkastuksia ja tutkimuksia, suorittaa mittauksia ja ottaa näytteitä, päästä paikkaan, jossa toimintaa harjoitetaan sekä tarkkailla toiminnan ympäristövaikutuksia. Valvontaviranomainen voi käyttää apunaan muutakin kuin virkamiehen tai viranhaltijan asemassa olevaa henkilöä, jos tällä on tehtävän luonteeseen nähden riittävä pätevyys.

Tarkastukset voidaan jakaa suunnitelmallisiin määräaikaistarkastuksiin, yksittäisen asian selvittämiseen liittyviin tarkastuksiin ja lupa- ja ilmoitusprosesseihin liittyviin tarkastuksiin.

Tarkastus voi tulla vireille esim. hakemuksen tai ilmoituksen myötä, asianosaisen pyynnöstä, haitasta tehdyn ilmoituksen tms. johdosta. Jos onnettomuuden, haitasta tehdyn ilmoituksen, luvan noudattamatta jättämisen tai muun seikan vuoksi on aihetta olettaa, että toiminnasta aiheutuu terveyshaittaa tai merkittävää muuta ympäristönsuojelulaisissa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa, valvontaviranomaisen on tarkastettava toiminta tai selvitettävä asia muulla asianmukaisella tavalla. Jos samanaikaisesti on vireillä toimintaa koskeva lupa-asia, on tarkastus tai selvitys tehtävä mahdollisuuksien mukaan ennen lupa-asian ratkaisemista.

Tarkastuksen suorittaa ensisijaisesti kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Jos luvan on myöntänyt valtion viranomainen, tarkastuksen suorittaa kuitenkin ensisijaisesti Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Ympäristöministeriö on laatinut oppaita ympäristönsuojeluviranomaisen valvontatyölle: Ympäristövalvonnan ohje (2016) ja Ympäristönsuojelulainsäädännön laillisuusvalvontaopas (2014), Opas maa-ainesten kestävään käyttöön (2020).

9.2 Suunnitelmalliset tarkastukset

Valvontasuunnitelmassa tarkoitetaan tarkastuskäynnillä paikan päällä suoritettua valvontakäyntiä. Toiminnanharjoittajan edustajan on oltava paikalla, ja käynnistä on yleensä sovittu etukäteen. Määräaikaistarkastukset perustuvat riskiarviointiin. Lupavalvonnan tavoitteena on huolehtia siitä, että toiminta on ympäristönsuojelulainsäädännön sekä ympäristölupapäätöksen ja siinä annettujen lupamääräyksien mukaista.

Valvontasuunnitelman mukaisen valvonnan kohteet ovat:

- ympäristöluvanvaraiset laitokset ja toiminnot
- ilmoituksenvaraiset kohteet
- rekisteröintimenettelyn piirissä olevat laitokset
- jätelain mukaan tarkastettavat kohteet
- projekteina toteutettava valvonta

Ympäristönsuojelulain lupa-, ilmoitus- ja rekisteröitävien laitosten tämän valvontasuunnitelman ja valvontaohjelman mukaisista suunnitelmallisista tarkastuksista peritään ympäristönsuojeluviranomaisen hyväksymän taksan mukainen maksu.

Tarkastuskohteissa käydään läpi seuraavia asioita:

- Tarkastuksen tavoitteet
- Ajankohtaiset asiat (esim. lakimuutokset)
- Toiminnanharjoittajan esittely laitoksen toiminnasta ja jatkosuunnitelmista
- Laitoksen ympäristöriskit
- Edellisen vuoden vuosiraportti
- Voimassa oleva toimintaa koskeva päätös ja päätösmääräysten noudattaminen tai rekisteröinti-ilmoituksen noudattaminen
- Toiminnanharjoittajan tekemät häiriöilmoitukset ja niistä aiheutuneet jatkotoimenpiteet
- Yleisöilmoitukset
- Jatkotoimenpiteet
- Laitoksessa/alueella kiertäminen. Keskeiset aistinvaraiset havainnot kirjataan tarkastuskertomukseen.
- Tarkastuksen maksullisuus

Yhteen valvontasuunnitelman mukaiseen tarkastukseen kuluu noin yksi työpäivä. Tarkastukseen on valmistauduttava etukäteen perehtymällä kohteen lupaan ja muihin lupa-asiakirjoihin sekä mahdollisiin edellisiin tarkastusmuistioihin, vuosiraportteihin ja tarkkailutuloksiin. Tarkastukseen matkoineen kuluu noin puoli työpäivää ja tarkastuksen jälkeen kirjoitetaan tarkastusmuistio. Mikäli tarkastuksella on sovittu korjauksista tai muutoksista tietyssä aikataulussa, tulee toimenpiteiden toteutuminen varmistaa uudella tarkastuskäynnillä tai muilla valvontatoimilla.

Tarkastuskertomukseen liitetään tarpeelliset valokuvat ja muut tarvittavat dokumentit kuten esim. mittaus- tulokset. Erityisesti mahdolliset huomautukset ja korjaukset sekä muut uudet, esille tulleet asiat tulee kirjata tarkastusmuistioon. Tarkastuskertomus toimitetaan asianosaisille mahdollisimman nopeasti. Mikäli asiakkaalla on sähköpostiosoite, toimitetaan tarkastuskertomus hänelle ensisijaisesti sähköpostilla.

Osa tarkastuskäynneistä voidaan korvata asiakirjojen tarkastuksella, jos toiminta voidaan tällä tavoin riittäväällä tavalla selvittää.

9.3 Akuutit valvontatarkastukset

Ympäristönsuojelulain 169 § mukaan onnettomuus-, haitta ja rikkomustilanteissa on paikalla tehtävä tarkastus. Tarkastuksessa tulee selvittää tapahtumien kulku, joka on johtanut ympäristövaikutuksiin, arvioitava ympäristövaikutusten laajuus tai jos tämä ei ole mahdollista, pyrittävä arvioimaan minkälaisia selvityksiä tarvitaan, jotta ympäristövaikutusten laajuus voidaan selvittää. Erilaisissa onnettomuus- ja poikkeustilanteiden arvioinnissa ja jälkihoidossa voi mukana olla useita viranomaisia. Tarkastuksesta laaditaan muistio.

Ympäristöluvassa tulee olla lupamääräyksiä onnettomuuksista, poikkeustilanteista ja ympäristövahingoista ilmoittamisesta tapauksissa, joissa niillä voidaan olettaa olevan laajempaa merkitystä. Tällaisia ovat tilanteet, joilla voi olla vaikutusta työntekijöiden tai laitoksen lähellä olevien ihmisten terveyteen tai niistä saattaa aiheutua ympäristön tilan heikkenemistä.

Viranomaisen ottaessa vastaan ilmoitusta onnettomuudesta, poikkeustilanteesta tai ympäristövahingosta, tulee raportista käydä ilmi seuraavat asiat:

- onnettomuuteen tai poikkeustilanteeseen taikka ympäristövahinkoon johtaneet tapahtumat yleispiirteisesti
- onnettomuudesta tai poikkeustilanteesta aiheutuneiden päästöjen määrä ja laatu
- havaitut päästöjen vaikutukset
- arvio ympäristövahingon vaikutusalueesta
- kenelle muille viranomaisille asiasta on ilmoitettu.

Jos ympäristövaikutuksien syntyyn johtaneeseen tilanteeseen liittyy lupamääräysten rikkominen, on toimitettava lainvastaisen tilanteen korjaamisen edellyttämällä tavalla. Jos lupamääräyksiä ei ole rikottu eikä ympäristövaikutuksiin johtanut teko ole tahallinen taikka törkeä, ei hallintopakkotoimiin tarvitse ryhtyä, mutta määräaikaistarkastuksen yhteydessä on arvioitava lupamääräyksiä riittävyttä.

9.4 Muut valvontatavat

Valvontatyötä on myös mm. raporttien tarkastaminen, selvitysten ja suunnitelmien hyväksyminen, projektiluonteinen valvonta sekä valitusten selvittely.

Vuosiraporttien tarkastaminen

Vuosiraporteista tarkastetaan, että niissä on ilmoitettu kaikki luvassa tai muualla ilmoitettavaksi vaadittavat tiedot. Samalla voidaan verrata toimitettua raporttia edellisvuosien raportteihin. Jos vuosiraportti on puutteellinen tai jos valvoja ei voi raportin tai lisäselvityksenkään perusteella vakuuttua laitoksen toiminnan ympäristöluvan mukaisuudesta, on laitoksella tehtävä tarkastus.

Toiminnanharjoittajilta saadut raportit (velvoitetarkkailut, häiriötilanneraportit ym.) tarkastetaan. Tarpeen mukaan otetaan yhteyttä toiminnanharjoittajaan ja pyydetään lisäselvitystä.

Ympäristölupapäätöksiin kirjattujen tarkkailumääräysten valvonta on tärkeää tarkkailun suorittamisen ja toiminnan vaikutusten seuraamiseksi. Tarkkailuraportteihin perustuen valvontaviranomainen voi päättää ympäristöluvan tarkkailumääräysten mahdollisesta muuttamisesta.

Suunnitelmien ja selvitysten hyväksyminen

Ympäristölupapäätöksissä edellytetyt toimintaa, päästöjä tai ympäristövaikutuksia koskevat suunnitelmat ja selvitykset voidaan viedä lautakuntaan tiedoksi tai päätettäväksi. Toiminnan lopettamiseen liittyvät suunnitelmat annetaan tiedoksi lautakunnalle, joka voi tarvittaessa antaa lopettamista koskevia määräyksiä.

Projektiluontoinen valvonta

Laitoksia ja toimintoja, jotka eivät ole ympäristöluvanvaraisia tai jotka eivät säännöllisesti raportoivat ympäristönsuojeluun liittyvistä asioista, voidaan valvoa ajoittain toteutettavilla projekteilla. Valvontakyselyt ja selvitykset voidaan kohdistaa esimerkiksi tiettyyn toimialaan (esim. korjaamot ja eläinsuojat) tai alueeseen (esim. pohjavesi-, ranta- tai teollisuusalue) tai toimintoon (esim. kemikaalien varastointi, jätevesien käsittely tai jätehuolto). Myös ympäristölupavelvollisia laitoksia voidaan tarkastaa projektiluonteisesti esimerkiksi silloin, kun lainsäädännössä annetaan uusia, tiettyä toimialaa koskevia määräyksiä.

Projekteista voidaan tiedottaa etukäteen. Tiedotus projektista toimii välillisesti laajemmin myös muiden toiminnanharjoittajien herättelemisessä ympäristönsuojeluasioihin.

Valitukset

Valitukseen pyritään reagoimaan mahdollisimman nopeasti. Valvontaviranomaisen on selvitettävä mahdollisen haitan esiintyminen ja tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin haitan poistamiseksi. Valituksissa esitetyt asiat tulee aina selvittää ja niiden todenperäisyys tarkistaa ennen kuin toiminnanharjoittajalta ryhdytään vaatimaan toimenpiteitä.

Haitan (esim. haju tai melu) todentaminen voi olla vaikeaa muun muassa sen ajoittaisuuden takia. Yhteydenotto toiminnanharjoittajaan ja asian tutkiminen yhteistyössä on yleensä hedelmällisin tapa edetä asian selvittämisessä. Jos tarvittavat korjaustoimenpiteet ovat pieniä ja niistä voidaan sopia toiminnan harjoittajan kanssa, ne voidaan kirjata tarkastusmuistioon.

Mikäli asia ei etene neuvottelemalla, ympäristönsuojeluviranomainen voi antaa tarvittavat määräykset YSL 175 §:n perusteella. Kiireellisissä tapauksissa määräyksen voi antaa YSL 182 §:n perusteella viranhaltija, jolle ympäristönsuojeluviranomainen on tehtävän delegoinut. Silloinkin annettu määräys on tuotava viivytyksettä ympäristönsuojeluviranomaisena toimivan lautakunnan vahvistettavaksi.

10. Riskinarviointi

Ympäristönsuojelun valvonta suunnataan ensisijaisesti kohteisiin, joissa ympäristön pilaantumisen vaaran arvioidaan olevan suurin. Toiminnan mahdollinen aiempi poikkeaminen säädösten ja päätösten vaatimuksista

otetaan huomioon. Myös asukkaiden yhteydenotot, aiemmat viranomaishuomautukset tai ympäristövahingot vaikuttavat valvonnan suuntaamiseen. Määräaikaistarkastuksia tehdään siis riskinarvioinnin perusteella, ei ns. satunnaisotantamenettelyllä.

Riskinarviointimenetelmä ja valvontaluokat on kuvattu kohdassa 8.1.1

11 Tietojärjestelmät

Ympäristönsuojelun valvontakohteiden tiedot tallennetaan valtion ympäristöhallinnon tietojärjestelmä YLVA:an, jonka kautta pyydetään vuosiyhteenvedot ja ilmoitetaan mahdolliset häiriötilanteet.